

MINI VOLEYBOLGA TAYYORLASH AKMEOLOGIYASINI VOLEYBOLGA INTEGRATSIYALASH MEXANIZMI

Shukurllayev Jurabek Maksadbayevich

ChDPU p.f.f.d. (PhD), dotsent v/b.

Annotatsiya Mazkur maqolada kichik voleybol sport turiga tayyorlash akmeologiyasini voleybolga integratsiyalash bo'yicha ko'rsatma va takliflar keltirilgan.

Kalit so'zlar: *Voleybol, akmeologiya, metodika, sifat, talaba, ilm, mexanizm, natija, integratsiya.*

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida", 2019-yil 8-oktabrdagi PQ-5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida", 2020-yil 27-fevraldagi PQ-4623-son "Pedagogik ta'lim sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarorlari hamda mazkur faoliyatni rivojlantirishga doir boshqa meyoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda mazkur maqolamiz muayyan darajada xizmat qiladi.

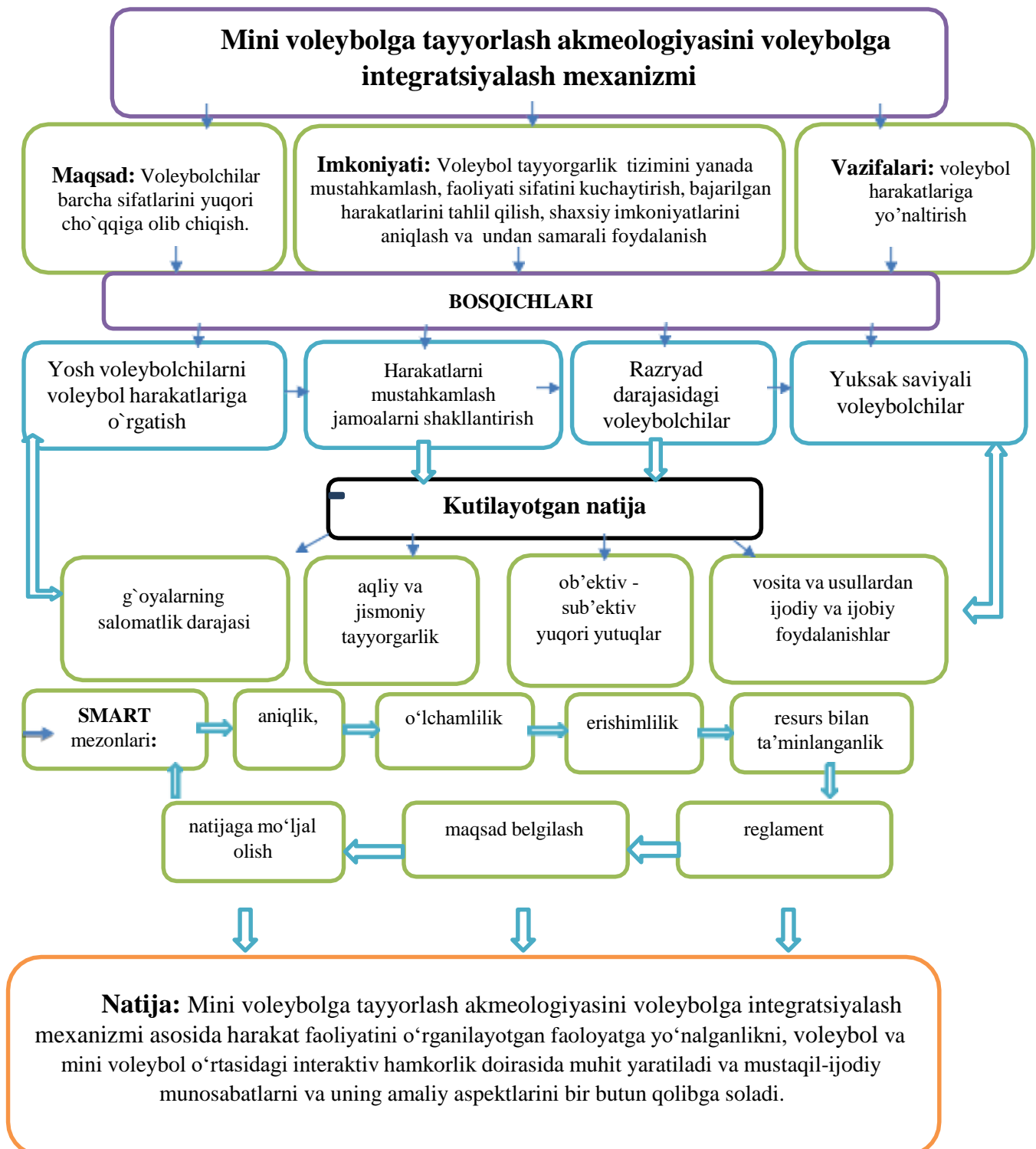
Jismoniy tarbiya darslarida shug'ullanuvchilarni kichik voleybol sport turi asosida jismoniy tayyorgarligini tarbiyalash va ularga akmeologik ta'lim berish, o'rganilayotgan harakatlar majmuini puxta egallashi va muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvni amalga oshirish, har tomonlama ularning sog'lomligini mustahkamlash va jismoniy tayyorgarligik darajasini oshirib borish zarur. Ushbu vazifani bajarishda akmeologik yondashuvdan foydalanish maqsadga muvofiq. Chunki mazkur yondashuv o'quvchilarning jismoniy tayyorgarligini mo'tadil rivojlanishida hamda takomillashishida istiqbolli hisoblanadi. Ushbu sabab mazkur maqola mavzusini tanlashga asos bo'ldi.

Ta'lim muassasalari, jumladan, maktab jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida o'quvchilarning jismoniy sifatlarini oshirishda akmeologik yondashuv o'quv-tarbiyaviy va boshqarish jarayonida jamiyat tomonidan qo'yilgan mustaqil fikrlovchi, muvaffaqiyatlarga erishishga harakat qiluvchi, muloqotga kirishuvchan shaxsini tayyorlash talabining bajarilishini qanchalik amalga oshirishda namoyon bo'ladi. Bunda akmeologik usullar, akmetexnologiyalar o'quvchi jismoniy tayyorgarligining muvaffaqiyatli rivojlanishida tegishli savollarni yechishga amaliy yordam beradi.

Kichik voleybol mashg'ulotlarida o'quvchilarning jismoniy tayyorgarligini tarbiyalashni akmeologik yondashuv asosida takomillashtirish vazifasining bajarilishi voleybol sport turiga tayyorgarlik sifatini oshirishga shart-sharoit yaratadi.

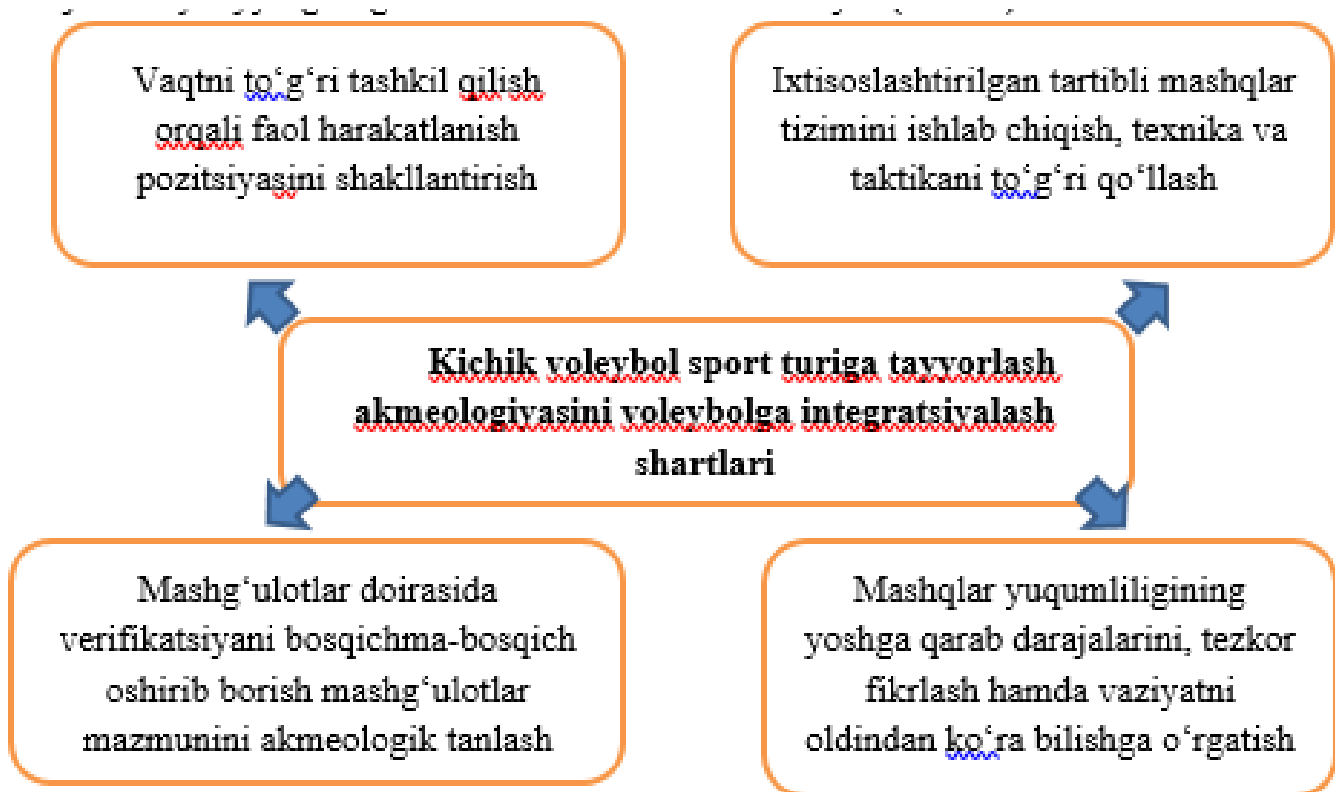
Kichik voleybol mashg'ulotlarida o'quvchilarning jismoniy tayyorgarligini tarbiyalash akmeologik yondashuv harakatlar majmui, qiyoslash, organizmni individual rivojlantirish, morfo-funksional jihatlarni hisobga olish kabi determinantlarga ustuvorlik berish, mashg'ulotlarda voleybol o'quvchilarning reproduktiv, adaptiv, refleksiv kompetentlik darajalari baholashning past, o'rta va yuqori mezonlari hamda nazariy bilimlarni amalda qo'llay olish qobiliyatini akmeologik rivojlantirish, o'quvchilarning jismoniy sifatlarini maqsadli va ehtiyojga yo'nalgan hamkorlik shakllari va SMART mezonlari (aniqlik, o'lchamlilik, erishimlilik, resurs bilan ta'minlanganlik, reglament) maqsad belgilash va natijaga mo'ljal olish tamoyillariga ustuvorlik berish asosida takomillashadi.

Bunda akmeologik yondashuv asosida o'quvchilarning jismoniy tayyorgarligini kichik voleybol mashg'ulotlari doirasida voleybol sport turi bo'yicha nazariy bilim hamda amaliy malakalar tizimini takomillashtirish texnologiyalari, sifatli pozitiv o'zgarishni intensiv ta'minlaydigan interfaol usullari va ko'nikmalarni rivojlantiruvchi adaptiv kompleks mashqlar tizimini, fiziologik o'sish parametrlari darajalariga integratsiyalash orqali takomillashtiriladi.

Kichik voleybol sport turiga tayyorlash akmeologiyasini voleybolga integratsiyalashni tatbiq etishda invariant - mashg'ulotlarda o'rganilayotgan harakat aynan voleybolning qaysi jismoniy sifatlarini aniq rivojlantirishi va morfologik - Kichik voleybol sport turiga tayyorlash akmeologiyasini voleybolga integratsiyalashning fiziologik jihatdan o'sish darajasi bilan bog'liq xususiyatlar inobatga olinishi lozim. Bu esa Kichik voleybol sport turiga tayyorlash akmeologiyasini voleybolga integratsiyalash amaliyotiga joriy etishni osonlashtiradi.

Ularning o'zaro aloqasining asosiy turi shug'ullanuvchining faoliyat sub'ekti sifatidagi butunligiga asoslangan, ya'ni shug'ullanuvchining jismoniy harakatlar faoliyati uchun ajratilgan har bir invariant jihati boshqalaridan tashqari mavjud emas va faqat o'quvchining jismoniy harakatlar texnikasini oshirish va ularning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirishni ifodalaydi (1-rasm).

1.1-rasm. Kichik voleybol sport turiga tayyorlash akmeologiyasini voleybolga integratsiyalash shartlari.

Kichik voleybol sport turiga tayyorlash akmeologiyasini voleybolga integratsiyalash mashg'ulotlarda o'quvchilarni akmeologik yondashuv orqali jismoniy tayyorgarlik sifatlarini shakllantirishda amalga oshirilayotgan harakatlar majmui, shuningdek, anatomik hamda fiziologik jihatlarni ham bir vaqtning o'zida qiyoslash imkoniyatini yaratib beradi. Buning natijasida jismoniy tayyorgarlik progress

holatlarini bir maromda kechishini, unda qo'llanilgan metod, vositalarni bir butun qolibga solishga imkon beradi. Bu esa voleybol sport turi bo'yicha shug'ullanuvchilarning jismoniy tayyorgarlik sifatlarini takomillashishida muvaffaqiyatli va samarali natijasini, mashg'ulot jarayonining qonun qoidalari, ya'ni unga qo'yilgan talab va mezonlarni qay darajada amalga oshirilishini standartlab beradi.

Shu bois voleybol mashg'ulotlarida o'quvchilarning jismoniy tayyorgarlik sifatlarini rivojlantirishda akmeologik o'sish darajasini ta'minlovchi mezon sifatida o'quv mashg'ulotlarini tizimlashtiradi va individual, shaxsiy hamda sub'ektiv o'zgarishlarga erishishda noaniqlik va salbiy xususiyatlarni bartaraf etishni ta'minlaydi.

Адабиётлар:

1. «ZAMONAVIY TA'LIM» jurnali 2021 №1(98).
2. Педагогик таълим инновацион кластери: таъриф, тавсиф, тасниф. Илмий рисола. Ғ.И. Мухамедов, У.Н. Ходжамқулов. ЧДПИ 2019.
3. Shukurllayev J.M. Voleybolga yosh talabalarni tanlashning uslubiy xususiyatlari. ta'lim fanlari bo'yicha akademik tadqiqotlar. № 1. 2020 yil 2 oktyabr.
4. Shukurllayev J.M. "Maktab o'quvchilarida jismoniy sifatlarni rivojlantirishda akmeologik yondashuvning didaktik asoslari (voleybol turi misolida)" PhD dissertatsiyasi Chirchiq-2023.
5. Shukurllayev J.M. Talabalarni ilmiy va kasbiy faoliyatga tayyorlashda akmeologik yondashuvning mazmuni. "XALQ TA'LIMI" ilmiy-metodik jurnali. 2023. № 5. B. 28-30.

